

Άγνοια της φύσης λόγω της άγνοιας του εαυτού μας (Philippe Sherrard)

Categories : [ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ](#)

Date : Αυγούστου 13, 2018

Είναι πανθομολογούμενο πλέον τὸ γεγονός ὅτι ὁ κόσμος μας διέρχεται μία κρίση τρομακτικῶν διαστάσεων. Συνήθως καλοῦμε τὴν ἐν λόγω **κρίση οἰκολογική**, καὶ δίκαια, ἀφοῦ οἱ ἐπιπτώσεις τῆς ἐκδηλώνονται κυρίως στὴν οἰκολογική σφαίρα. Ἐδῶ τὸ μήνυμα εἶναι ἀπολύτως σαφές: **ὁ τρόπος ζωῆς μας σὲ ὅλες τὶς πτυχές του εἶναι ἀπὸ τὴν ἄποψη τόσο τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς ὅσο καὶ τοῦ περιβάλλοντος, αὐτοκαταστροφικός**, καὶ ἐὰν δὲν τὸν μεταβάλουμε ριζικά, ἡ καταστροφὴ τοῦ πλανῆτη εἶναι ἀναπόφευκτη. Χωρὶς τὴ μεταστροφή αὐτὴ ἡ περιπέτεια τοῦ πολιτισμοῦ θὰ φτάσει στὸ τέλος τῆς, καὶ μάρτυρες τῆς ἐξέλιξης αὐτῆς θὰ γίνουν πολλοὶ ἀπ' ὄσους ζοῦν σήμερα.

Δυστυχῶς δὲν δείχνουμε νὰ ἔχουμε ἀκόμη συνειδητοποιήσει πόσο ἐπιτακτικὴ εἶναι ἡ ἀνάγκη γιὰ μία τέτοια μεταστροφή, καὶ σὲ πείσμα ὅλων τῶν σημείων ἐξακολουθοῦμε νὰ βαδίζουμε ἀπερίσκεπτα στὸ μονοπάτι τῆς καταστροφῆς, πρόσωπα τυφλὰ σ' ἓναν ἐφιάλτη πού, σὰν σὲ ἀρχαία τραγωδία, ἐκτυλίσσεται πρὸς τὸ μοιραῖο τέλος. Σχεδιάζουμε νὰ ἐπεκτείνουμε τὴ στείρα καὶ ἀφύσικη αὐτοκρατορία μας, τὴν αὐτοκρατορία τῆς εἰδικῆς μεθοδολογίας, προχωρώντας ἀκόμη πρὸ βαθιὰ στὴν αὐτοματοποιημένη, ἠλεκτρονικὴ ἔρημο. Μηχανευόμαστε μεγαλύτερα καὶ καλύτερα τραπεζικὰ συστήματα, ἐπεμβαίνουμε στὶς φυσικὲς ἀναπαραγωγικὲς διαδικασίες τῶν φυτῶν, τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπινων ὄντων, ἐξαντλοῦμε τὴ γῆ καὶ τὰ γεννημάτά τῆς μὲ δραστηκότητα χημικὰ καὶ μία πληθώρα δηλητήρια τὰ ὁποῖα μιὰ ὑγιὲς κοινωνία δὲν θὰ ἐπέτρεπε νὰ κυκλοφοροῦν ἔξω ἀπὸ ἐργαστήρια ὑψίστης ἀσφαλείας, ἀπογυμνώνουμε τὸν κόσμο ἀπὸ τὰ ἀπομεινάρια τῶν δασῶν τοῦ μὲ ταχύτητα ἀπίστευτη καὶ ἀκατανόητη καὶ συμπεριφερόμαστε ἐν γένει μὲ τρόπο πού, ἀκόμη κι ἂν συνειδητὰ τὸν εἶχαμε προγραμματίσει, δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐπισπεύσει περισσότερο τὸν ἀφανισμό τὸν δικό μας ἀλλὰ καὶ τοῦ κόσμου πού μᾶς περιβάλλει. Μοιάζουμε αἰχμαλωτισμένοι στὰ δόκανα μιᾶς τερατώδους συλλογικῆς ψύχωσης, σὰν νὰ ἔχει κυριευτεῖ ὁ πολιτισμένος κόσμος ἀπὸ μιὰ ἀκατανίκητη ἐπιθυμία θανάτου.

Στὴν οἰκολογικὴ σφαίρα τὸ μήνυμα εἶναι, ὅπως προανέφερα, ξεκάθαρο, ὅσο κι ἂν ἐπιμένουμε νὰ τὸ ἀγνοοῦμε. Μολονότι, ὅμως, οἱ ἐπιπτώσεις τῆς κρίσης πού ἀντιμετωπίζουμε σήμερα εἶναι περισσότερο αἰσθητὲς σὲ αὐτὴ τὴ σφαίρα, ἢ κρίση καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι πρωτίστως οἰκολογική, δὲν ἀφορᾷ κατὰ πρῶτο λόγο τὸ περιβάλλον μας, ἀλλὰ **τὸν τρόπο σκέψης μας. Μεταχειριζόμαστε τὸν πλανῆτη μας μὲ ἀπάνθρωπο, ἀρνησίθεο τρόπο, ἐπειδὴ ἡ ὀπτικὴ μας εἶναι**

ἀπάνθρωπη καὶ ἀρνησίθεη. Βλέπουμε τὰ πράγματα ὑπὸ αὐτὸ τὸ πρίσμα ἐπειδὴ ἔτσι οὐσιαστικὰ βλέπουμε τὸν ἑαυτό μας.

Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτο πράγμα πὸν πρέπει νὰ ἀποσαφηνίσουμε πλήρως πρὶν ἀποφασίσουμε νὰ εἰσέλθουμε σὲ μιὰ διαδικασία ἀναζήτησης διεξόδου ἀπὸ τὴν κόλαση τῆς αὐτοεξόντωσης στὴν ὁποία καταδικάσαμε τὸν ἑαυτό μας. **Τὸ πῶς βλέπουμε τὸν κόσμον συναρτᾶται ἀπὸ τὸ πῶς βλέπουμε τὸν ἑαυτό μας.** Τὸ πρότυπό μας γιὰ τὸ σύμπαν - τὸ κοσμοεἶδωλο ἢ ἡ κοσμοεικόνα μας - βασίζεται στὸ πρότυπο, στὴν εἰκόνα πὸν ἔχουμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Ὅταν θεωροῦμε τὸν κόσμον, ἡ θεωρία μας δὲν εἶναι παρὰ ἀντανάκλαση τοῦ νοῦ μας, τῆς κατάστασης τῆς συνειδήσεώς μας. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιλαμβανόμαστε ἕνα δέντρο, ἕνα βουνό, ἕνα πρόσωπο, ἕνα ζῶο ἢ ἕνα πουλὶ εἶναι ἀντανάκλαση τῆς ἰδέας μας γιὰ τὸ ποιοὶ νομίζουμε ὅτι εἴμαστε. Ὅ,τι βιώνουμε στὰ πράγματα αὐτὰ δὲν εἶναι τόσο ἡ πραγματικότητα ἢ ἡ φύση τῶν πραγμάτων αὐτῶν καθ' ἑαυτὰ, ὅσο ὅ,τι μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ βιώσουμε οἱ πνευματικές, ψυχολογικές καὶ φυσικές δυνατότητές μας. Ἡ ἰκανότητά μας νὰ ἀντιλαμβανόμαστε καὶ νὰ βιώνουμε διαμορφώνεται σύμφωνα μὲ τὸ πῶς ἔχουμε πλάσει τὴ δική μας εἰκόνα καὶ ὁμοίωση.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι, **γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουμε ἀποτελεσματικὰ τὴν οἰκολογικὴ κρίση, ὀφείλουμε νὰ ἀλλάξουμε τὴν κοσμοεικόνα μας,** καὶ αὐτὸ σημαίνει μὲ τὴ σειρά του ὅτι ὀφείλουμε νὰ ἀλλάξουμε τὴν εἰκόνα γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Ἐὰν δὲν ἀλλάξουμε τὰ κριτήρια μὲ τὰ ὁποῖα ἀξιολογοῦμε τόσο τὸν ἑαυτό μας ὅσο καὶ τὸ στοιχεῖο πὸν συνιστᾷ τὴν ἀληθινὴ φύση τῆς ὑπαρξῆς μας, τότε ἀμετάβλητος θὰ παραμείνει καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζουμε τὸν κόσμον πὸν μᾶς περιβάλλει. Καί, ἂν αὐτὸ δὲν συμβεῖ, τότε ἡ θεωρία καὶ ἡ πρακτικὴ τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ὅσο καλοπροαίρετες καὶ ἀναγκαῖες κι ἂν εἶναι, δὲν θὰ ἀγγίξουν τὴν καρδιὰ τοῦ προβλήματος. Στὴν καλύτερη περίπτωση θὰ συνιστοῦν προσπάθεια ἀντιμετώπισης ὅσων ἐν κατακλείδι εἶναι συμπτώματα, ὄχι αἰτίες.

Δὲν ἔχω τὴν παραμικρὴ πρόθεση νὰ ὑποβαθμίσω τέτοιες προσπάθειες, συχνὰ ἥρωικές, μοναχικές καὶ παράτολμες, παρὰ τὶς μεγάλες ἀντιξοότητες. Ἐνας ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς πειρασμοὺς πὸν ἐνσκήπτουν εἶναι ἡ σκέψη ὅτι τὸ πρόβλημα ἔχει τόσο μεγάλες διαστάσεις, ὥστε ὅ,τι κι ἂν πράξουμε σὲ ἀτομικὴ κλίμακα θὰ ἀποβεῖ πιθανῶς ἄκαρπο: πρέπει νὰ τὸ ἀφήνουμε στὶς ἀρχές, στὶς κυβερνήσεις, στοὺς εἰδικούς.

Ἡ στάση αὐτὴ εἶναι μοιραία. Ἀκόμη καὶ μιὰ ἀπλὴ χειρονομία, ὅσο παθητικὴ κι ἂν δείχνει, ἔχει ἀξία, ἐνῶ οἱ συνέπειές της μποροῦν νὰ εἶναι ἀνυπολόγιστες. Ἡ σκέψη, ἐὰν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχὴ πράξη, σύντομα γίνεται στείρα. Ὅμως καὶ ἡ πράξη πὸν πηγάζει ἀπὸ σκέψη μὲ ἐσφαλμένη ἀφετηρία καθίσταται εὐκόλα ἀναποτελεσματικὴ, καθὼς περιορίζεται κυρίως στὰ συμπτώματα. Ἡ ρίζα τῶν αἰτίων βρίσκεται στὸν τρόπο σκέψης μας, καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο ἡ κρίση μας

ἀφορᾷ πρωτίστως τὴν εἰκόνα ποὺ ἔχουμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας καὶ τὴν κοσμοθεωρία μας.

Ἐδῶ βρίσκεται ἡ καρδιὰ τοῦ προβλήματός μας. Ἡ βιομηχανικὴ καὶ τεχνολογικὴ κόλαση ποὺ χτίσαμε γύρω μας δὲν ἀνέκυψε τυχαῖα. Ἀντιθέτως, ἀποτελεῖ ἄμεση συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι **ἐπιτρέψαμε σ' ἐμᾶς τοὺς ἴδιους νὰ μᾶς κυριαρχήσει ἓνα συγκεκριμένο πρότυπο σκέψης - τὸ ὁποῖο ἐνσωματώνει μίαν καθορισμένην εἰκόνα τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου** - σὲ σημεῖο ὥστε νὰ διέπει οὐσιαστικᾶ κάθε θεωρητικὴ στάση καὶ κάθε μας πράξη, δημόσια καὶ ἰδιωτικὴ.

Πρόκειται γιὰ ἓνα πρότυπο σκέψης ποὺ μᾶς ἐμποδίζει νὰ δοῦμε τὸν ἑαυτό μας ὡς ὄντοτητα ποὺ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα δίποδο ζῶο, τὸ πεπωμένο καὶ οἱ ἀνάγκες τοῦ ὁποίου ἐκπληρώνονται μὲ τὴν ἐπιδίωξη τοῦ κοινωνικοῦ, πολιτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος. Γιὰ νὰ συμβαδίσουμε μὲ τὴν ἐν λόγῳ εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἐπινοήσαμε μίαν κοσμοθεωρία ποὺ ἐκλαμβάνει τὴ φύση ὡς ἀπρόσωπη ὑλικὴ βάση, ἄψυχη πηγὴ τροφῆς, πρώτων ὑλῶν, πλούτου, ἐνέργειας, γιὰ τὴν ὁποία θεωροῦμε ὅτι ἔχουμε τὸ ἀπόλυτο δικαίωμα νὰ τὴν ἐκμεταλλευόμαστε, νὰ πειραματιζόμαστε πάνω τῆς, νὰ ἐπεμβαίνουμε στὴ μορφή τῆς καί, γενικᾶ, νὰ τὴν καταχρώμαστε μέσω ὁποιασδήποτε ἐπιστημονικῆς καὶ μηχανικῆς τεχνικῆς μπορούμε νὰ ἐπινοήσουμε καὶ νὰ ἐφαρμόσουμε, προκειμένου νὰ ἱκανοποιήσουμε καὶ νὰ ἐπεκτείνουμε τὸ ἀτομικὸ συμφέρον. Ἐχοντας γυμνώσει, στὴ σκέψη μας, τὸν ἑαυτό μας ἀπὸ τὴν ἱερότητά του, πράξαμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴ φύση: **τὴν ἀποκαθλώσαμε ἀπὸ τὸ βασίλειο τοῦ Θεοῦ καὶ θεωρήσαμε ὅτι εἴμαστε ἐπικυρίαρχοί τῆς**, ὅτι ἡ φύση εἶναι ὑπηρετῆς μας, ὅτι ὑπόκειται στὴ θέλησή μας. Ἐν συντομίᾳ, ὀδηγημένοι ἀπὸ αὐτὴ τὴν εἰκόνα ποὺ ἔχουμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας καὶ αὐτὴ τὴν κοσμοθεωρία, καταφέραμε νὰ γίνουμε τὰ πῶς ἐκφυλισμένα καὶ ἐκφυλιστικὰ πλάσματα στὴ γῆ.

Αὐτὴ ἡ εἰκόνα καὶ αὐτὴ ἡ κοσμοθεωρία πηγάζουν ἀπὸ μίαν ἀπώλεια μνήμης, ἀπὸ τὴ λήθη τοῦ ποιοῦ εἴμαστε, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν πτώση μας σὲ ἓνα ἐπίπεδο ἄγνοιας καὶ ἄνοιας ποὺ ἀπειλεῖ τὴν ἐπιβίωση τοῦ εἴδους μας. Μὲ βάση τὴν ἀναπόφευκτὴ λογικὴ ποὺ ἐνυπάρχει στὴν προέλευση αὐτῆς, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ ἀκολουθοῦμε μίαν πορεία ποὺ κάθε βῆμα τῆς μᾶς βυθίζει σὲ ἀκόμη μεγαλύτερη ἄγνοια τῆς φύσης μας καὶ ἐπομένως σὲ ἀκόμη μεγαλύτερη ἄγνοια ὁποιοῦδήποτε ἄλλου στοιχείου.

Ὅσο ἐμμένουμε στὴν πορεία αὐτῆς, εἴμαστε καταδικασμένοι νὰ προχωροῦμε τυφλὰ καὶ μὲ διαρκῶς ἐπιταχυνόμενο ρυθμὸ πρὸς τὴν πλήρη ἀπώλεια ταυτότητας, τὴν πλήρη ἀπώλεια ἐλέγχου καί, τελικᾶ, στὴν **ὀλοκληρωτικὴ αὐτοκαταστροφή**. Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ διακόψει αὐτὴ τὴν πορεία ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πλήρη ἀλλαγὴ κατεύθυνσης, τὴ ριζικὴ μεταβολὴ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζουμε τόσο τὸν ἑαυτό μας ὅσο καὶ τὸν κόσμον ποὺ μᾶς περιβάλλει. Χωρὶς τὴ μεταστροφή αὐτῆ ἀπλῶς θὰ συνεχίσουμε νὰ τροφοδοτοῦμε τὴ δικὴ μας νεκρικὴ πυρᾶ.

Εἶναι ἄραγε δυνατὴ αὐτὴ ἡ ἀντιστροφή, ἡ ριζικὴ ἀλλαγὴ; Πιστεύω ὅτι τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσει νὰ τὴν πραγματοποιήσουμε ἐκτὸς ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους. Κανεὶς δὲν ἰπορεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσει νὰ ἀλλάξουμε τὴν εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ συνάμα τὴν κοσμοθεωρία μας, ἐκτὸς ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους.

Τὸ ζήτημα - τὸ μόνο πραγματικὸ ζήτημα - εἶναι ποιά εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ ποιά κοσμοθεωρία θὰ ἀντικαταστήσει τὰ χρεοκοπημένα στερεότυπα, τὰ ἄψυχα πλάσματα τῆς φαντασίας ποὺ μᾶς ἔχουν αἰχμαλωτίσει.

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ εἰσαγωγικὸ κεφάλαιο τοῦ βιβλίου «Θάνατος καὶ Ἀνάσταση τῆς ἱερῆς κοσμολογίας», ἐκδ. Ἐν Πλῶ, μετάφραση Παναγιώτης Σουλτάνης)

(Ἀναδημοσιευμένο καὶ στὸ ἀφιέρωμα «Τὸ φυσικὸ περιβάλλον ὡς κτίση», τχ 297 (Νοέμβριος 2017) τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας)

(Πηγὴ ψηφιακοῦ κειμένου: [Ἀντίφωνο](#))